

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ТА МЕТОНІМІЗАЦІЯ ЯК СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ЧЕСЬКИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ

Розглянуто інноваційні процеси у сфері чеської суспільно-політичної лексики, які пов'язані зі змінами у семантичній структурі слів. Досліджено семантичні неологізми, утворені шляхом метафоричного та метонімічного переосмислення, виділено основні моделі перенесення значення.

Ключові слова: семантичний неологізм, семантична деривація, вторинна номінація, метафоризація, метонімізація.

Рассмотрены инновационные процессы в сфере чешской общественно-политической лексики, которые связаны с изменениями в семантической структуре слов. Исследованы семантические неологизмы, образованные путем метафорического и метонимического переосмысления, выделены основные модели переноса значения.

Ключевые слова: семантический неологизм, семантическая деривация, вторичная номинация, метафоризация, метонимизация.

The article deals with innovative processes in the sphere of Czech social and political vocabulary which are mainly connected with semantic changes. The research is focused on semantic neologisms formed by means of metaphoric and metonymic transposition, the main types of meaning transposition are identified.

Keywords: semantic neologism, semantic derivation, secondary nomination, metaphorization, metonimization.

Суспільно-політичні трансформації у Чеській Республіці та на міжнародній політичній сцені протягом останніх двох десятиліть зумовили значну динаміку словникового складу чеської мови. Проблема оновлення лексичної системи пов'язана не тільки з появою новотворів, тобто нових слів, словосполучень та виразів, і з процесами запозичення іншомовних елементів, але і зі змінами у семантиці слів, які давно функціонують у чеській мові.

Нові значення як результат семантичного переосмислення лексем розглядаються у працях багатьох дослідників, серед яких Ж. Колоїз [4], Є. Карпіловська [3], Я. Конопачька [5], І. Самойлова [6], О. Стишов [7], О. Тараненко [10], J. Horecký [12], K. Chlupáčová [13], J. Mravincová [15], A. Rangelova [19, 20], O. Martincová [14] та ін. Незважаючи на значний ступінь зацікавлення мовознавців проблематикою семантичної деривації та семантичних неологізмів, у чеській лінгвістиці немає праць, у яких семантичні видозміни у суспільно-політичній групі лексики були предметом окремого комплексного дослідження. Це і визначає актуальність пропонованої розвідки, *метою* якої є розглянути нові значення слів, утворені шляхом метафоризації та метонімізації, у чеській суспільно-політичній лексиці, виділити основні типи семантичного переосмислення.

Семантичні інновації виникають у результаті семантичної деривації, під якою, слідом за А. Залізняка, розуміємо «відношення семантичної похідності, які зв'язують між собою різні значення одного слова на рівні синхронної полісемії» [1, с. 15]. Суть семантичної деривації полягає у зміні семантичної структури однознач-

ного або багатозначного слова, внаслідок чого слова розширюють свій семантичний обсяг і таким чином формуються нові значення відомих лексем. Варто зазначити, що при виявленні та аналізі неосемантизмів виникає низка проблем. Зміни у семантичному обсязі слова (плані змісту) простежити складніше, ніж перетворення у плані вираження мовної одиниці. Труднощі виникають і при розмежуванні нових узуальних значень від відтінків значень, які реалізуються тільки у спеціальному контексті та пов'язані з певною комунікативною ситуацією. Саме тому об'єктом нашого дослідження є семантичні неологізми, які мають значну частотність вживання, закріплені узусом, виявляють нову лексичну сполучуваність, зафіксовані у лексикографічних працях *Nová slova v češtině.Slovník neologismů 1* [16], *Nová slova v češtině.Slovník neologismů 2* [17] та виявлені нами у текстах чеської періодики (*Lidové noviny*, *Hospodářské noviny*, *Mladá fronta Dnes*)* та електронних засобах масової інформації.

Процес творення неосемантизмів можна вважати, з одного боку, проявом мовної креативності, з іншого – мовної економії: лексичний склад мови не збагачується формально новими лексемами, але існуючі у мові слова змінюють свою семантичну структуру за допомогою похідних значень.

Творення семантичних неологізмів відбувається на основі продуктивних механізмів семантичного переосмислення, серед яких український мовознавець О. Стишов виділяє звуження семантики слів, розширення значення слів, модифікацію значення слів через субституцію, термінологізацію та детермінологізацію [7, с. 218–238]. Український лінгвіст Ю. Зацний виокремлює такі напрями семантичного розвитку лексики, як термінологізація, перетермінологізація та детермінологізація [2, с. 101]. Подібної думки дотримується Н. Чернікова, однак до найпродуктивніших видів семантичної деривації зараховує метафору та метонімію [11, с. 82]. До основних неосемантичних процесів, слідом за чеською дослідницею А. Рангеловою, відносимо перенесення значення, головним чином метафору та метонімію, та семантичні зсуви, тобто розширення (генералізація) та звуження (конкретизація) значення слова [19, с. 159–179]. Серед напрямків функціонального розвитку чеської лексики виділяємо детермінологізацію, термінологізацію, оновлення значення, зміни функціонально-стилістичної приналежності лексичних одиниць.

Специфіка творення семантичних неологізмів з погляду ономаціологічного підходу полягає у тому, що вони є результатом непрямой, вторинної номінації. До цього типу номінації словацький мовознавець Я. Горецький зараховує «метафоричну аналогію на основі подібності, атрибутивну або метонімічну аналогію на основі суміжності та пропорціональну аналогію на основі звуження чи розширення значення» [12, с. 130].

Особливо продуктивними семантичними процесами у чеській мові протягом останніх двох десятиліть є зміни у семантиці слова на основі метафори та метонімії. Під метафорою розуміємо «семантичний процес, при якому форма мовної одиниці або оформлення мовної категорії переноситься з одного об'єкта позначення на інший на основі певної подібності між цими об'єктами при відображенні в свідомості мовця» [8, с. 307]. Метонімію розглядаємо як процес перенесення значення на основі «суміжності, дотичності (просторового, часового, атрибутивного, каузального та ін. характеру)» [9, с. 312] між об'єктами позамовної дійсності.

Механізм метафоричного перенесення значення часто ґрунтується на основі подібності ознак, властивостей об'єктів номінації. У процесі метафоризації відбувається перенесення певної ознаки чи ознак з живої реалії на неживу, наприк-

* Далі у тексті *Lidové noviny* – LN, *Hospodářské noviny* – HN, *Mladá fronta Dnes* – MF Dnes.

лад, *porod (dítěte – smlouvy)*, *angažmá (herecké – politické)*, *inteligentní (člověk – prostředek)* тощо. Шляхом подібної зміни у семантичній структурі з'явилися нові значення лексем *námluva*, *zásnuby (zasnoubení)*, *sňatek*, *svatba*, *rozvod*, які позначають характерні для людей події, відносини. До значення слова *námluva* «заручини» додалося ще одне – «попередні переговори з конкретних питань, які становлять спільний інтерес»^{**}: «*Pravdou je, že turecké námluvy s EU trvají už opravdu dlouho*» (LN 10.08.2010). Лексема *zásnuby (zasnoubení)*, що тривалий час функціонує зі значенням «заручини», у мовленнєвій практиці почала вживатися зі значенням «встановлення тісних контактів, співпраці між товариствами, фірмами, організаціями» та набула виразного експресивного забарвлення: «*Koaliční zásnuby sociální demokracie s komunisty stvrdila dohoda*» (MF Dnes 29.10.2012). Інноваційні значення лексичних одиниць *svatba*, *sňatek*, *rozvod* у текстах ЗМІ зустрічаються як позначення відносин у сфері громадського життя, наприклад, *rozvod* «відхід особи чи установи з певного об'єднання, групи»: *koaliční rozvod*, *rozvod politických stran*. У мові сучасних чеських ЗМІ спостерігаємо часте вживання нового значення лексеми *rozvod* у словосполученні *sametový rozvod*, ще позначає розпад Чехословаччини та утворення незалежних Чехії та Словаччини: «*Nikoli náhodou hovoří mnozí zahraniční komentátoři vedle „sametové revoluce“ také o „sametovém rozvodu“*» (HN 5.01.2000). Метафоричне значення слова *sňatek* «об'єднання структурних підрозділів, товариств, фірм тощо у єдине ціле» часто функціонує у стійкому словосполученні *sňatek z rozumu*: «*Tedy že na poslední chvíli nepoklesnou její preference a nebude opět donucena k politickému „sňatku z rozumu“ – velké koalici se sociálními demokraty*» (LN 26.09.2009). Такі семантичні трансформації відбуваються у значеннях лексем *zasnoubit se*, *rozvodový*, *rozvést se* тощо.

Перенесення ознак з живої реалії на неживу тісно співвідноситься з метафоричним перенесенням ознак, властивостей, дій з конкретного денотата на об'єкт з більш абстрактним значенням, наприклад, *artikulace (hlásky – působnosti zákona)*, *imploze (cisterny – komunistického režimu)*, *betonáž (stěn – společnosti)*, *zviditelnit (látku – byznys, politiku)*, *vyhasnout (o ohni – o dokumentu, dohodě, smlouvě)*. Прикладом подібного метафоричного перенесення є зміни у семантичному обсязі лексем *masáž*, *masírování*, *ošetření*, *reanimace*, *prosvěcování*, *prosvícení*, *rentgenování*. Так, іменники *masáž*, *masírování* служать для номінації постійного, повторюваного переконування когось у певних поглядах: *masáž veřejného mínění*, *masírování české veřejnosti ohledně prezidentských voleb*. Аналогічно дієслово *masírovat* функціонує зі значенням «робити масаж», при цьому слово масаж (*masáž*) вживається у новому значенні: «*Víte, některá média a veřejnost se snaží někdo masírovat v tom, že je to vlastně úžasná věc...*» (LN 5.06.2012). Первинно медичні терміни *prosvěcování*, *prosvícení*, *rentgenování* під впливом англійського *screening* отримали нове значення «технічна перевірка національних правових норм та їх відповідності нормам Європейського Союзу»: «*Co je to rentgenování (neboli screening)? V bruselském žargonu se tím označuje porovnávání českých a evropských právních norem*» (LN 1.12.1998).

Подібних семантичних трансформацій також зазнали лексеми *čitelný*, *průhledný*, *transparentní* та їх антоніми *nečitelný*, *neprůhledný*, *netransparentní*. Наведені неосемантизми часто зустрічаються у політичній та економічній публіцистиці, у висловлюваннях політиків зі значенням «чіткий, зрозумілий»: *čitelná zahraniční politika*, *průhledná strategie*, *transparentní volby*. Інноваційні значення характерні також для дериватів *čitelnost*, *čitelně*, *znečitelnit*, *znečitelnovat*,

^{**} Інноваційні значення тут і надалі подаються зі словників неологізмів *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 1* [16] та 2 [17].

znečitelňovat se, průhlednost, poloprůhledný, průhledně, zprůhlednit se, zprůhlednění, zprůhlednit, transparentnost, ztransparentnit. Як зазначає А. Рангелова, при частому вживанні наведених лексем у словосполученнях, у яких зустрічаються абстрактні найменування чи назви людей, відбувається розширення семантичного обсягу. Наприклад, у слові *čitelný*, що мало первинне значення «яке можна читати, тобто сприймати зором та розуміти», у відповідному контексті актуалізується сема «розуміти» [19, с. 165]. Утворена шляхом метафоричного перенесення названа лексема функціонує з інноваційним значенням: «*Sociální demokracie se začíná stávat nečitelnou*» (LN 3.08.2011).

Поширеною моделлю семантичних змін у чеській лексичній системі є перенесення найменування від конкретного до абстрактного, при цьому ідеться не тільки про об'єкт дії, але і про місце, форму або переміщення. Прикладом виникнення нового значення вважаємо семантичну трансформацію слова *trojúhelník*, яке позначає область, визначену трьома географічними місцями і для якої характерне певне явище. Словосполучення *černý trojúhelník* у мові мас-медіа вживається на позначення прикордонної території Чехії, Польщі та Німеччини з високим рівнем забруднення навколишнього середовища: «*Předlistopadové Československo patřilo spolu s Polskem a bývalou NDR k největším znečišťovatelům ovzduší v Evropě. Důsledkem koncentrace tepelných elektráren v pohraničí těchto zemí byla taková koncentrace škodlivin v ovzduší, že se oblasti přezdívá černý trojúhelník*» (HN 20.04.2000).

Яскрава модель перенесення значення представлена метафорами, утвореними на основі функціональної подібності між денотатами. Наприклад, нове значення лексеми *deštník* «що оберігає, охороняє» виражає функціональну подібність зі значенням, зафіксованим у словниках, – «навіс з тканини на металічному каркасі для захисту від дощу» [18]. Розвиток семантичної структури слова відбувся внаслідок актуалізації семи «захист»: «*Oficiálně přitom měly evropské prvky amerického systému vytvořit ochranný deštník proti případnému ohrožení ze zemí jako jsou Írán nebo Severní Korea*» (LN 4.02.2010). До цієї групи належать також лексеми *turistika, prazdniny, soutěž, mantinel*, нові значення яких можемо простежити у таких контекстах: *politická turistika, daňové prazdniny, soutěž politických stran, vymezit mantinely pro jednání*.

Дослідження семантичних процесів у лексичній системі сучасної чеської мови показало, що семантичних трансформацій зазнають найменування, які позначають природні чи фізичні процеси. У політичній публіцистиці лексеми *změkčit, zhubnout, zeštíhlet* та інші функціонують з інноваційною семантикою, наприклад, *změkčit* – «зробити щось менш серйозним, категоричним; пом'якшити»: *změkčit sociální reformy, změkčit prohibici*; *zeštíhlet* – «зменшити кількість»: *česká armada zeštíhlí*. У сучасних ЗМІ спостерігаємо появу кількох нових значень у слові *zhubnout* – «стати кількісно меншим», «зменшити на певну суму»: *politická strana zhubne, rozpočet kraje musí zhubnout*.

Варто зауважити, що у результаті міграції чеської лексики між різними терміносистемами метафоричне переосмислення відбувається у лексичних одиницях зі сфери кіно- та музичного мистецтва: *scenář (koaliční scénář, krizový scénář), hit (předvolební hit)*: «*Téměř deset procent evropských pojišťoven (...) za krizového scénáře by si muselo zajistit další kapitál*» (LN 4.07.2011), «*Poslední předvolební hit: ještě nižší daně pro zaměstnance. ČSSD slibuje další snížení daní po volbách*» (MF Dnes 20.04.2006). Слово *guláš*, що функціонує як лексема з галузі кулінарії та позначає м'ясну страву з перцем, набуло нового значення «безлад, непорядок, хаос» у словосполученнях *cenový guláš, politický guláš*: «*Knižní trh čeká od ledna cenový guláš*» (MF Dnes 22.10.2007). На основі функціональної подібності

відбулося метафоричне перенесення і в інших лексемах зі сфери кулінарії, наприклад, *grilování* «„допит“ при громадському слуханні, перевірка, тестування, кандидата на певну посаду»: «*První zkouška nových eurokomisařů: V Bruselu budou „grilovat“ i Füleho. Noví členové Evropské komise budou ode dneška při takzvaném grilování v Evropském parlamentu čelit mnoha otázkám europoslanců*» (LN 10.01.2010).

Актуальними для суспільно-політичної сфери є антропоморфні метафори, наприклад, *matka*, *děcera*, *vnučka*, що позначають типи відносин у торговельному товаристві, *rodina* «група організацій, об'єднаних спільною продукцією, послугами, діяльністю», та зооморфні метафори (*měnový ještěřáb*, *ekonomický tygr východní Evropy*, *burzovní medvěd*).

Формування нових значень слова відбувається внаслідок метонімічного перенесення. «Відомо, що при метонімії може відбуватися як спеціалізація, конкретизація лексичного значення, так і його генералізація, перехід до відповідного родового, узагальненого значення» [10, с. 89]. Метонімічні утворення, головним чином, виконують номінативну функцію, на відміну від метафоричних, які, крім найменування нових явищ, часто виражають яскраву експресивну оцінку.

Продуктивною моделлю метонімічного переосмислення є «місце – подія, яка відбулася у цьому місці». Наприклад, розвиток інноваційного значення фіксуємо у лексемі *Sarajevo*, що стала позначати події, які сталися під час перебування Вацлава Клауса у Сараєво 28 листопада 1997 р., коли до нього звернулися з вимогою покинути пост прем'єра Чехії та керівника партії ODS: «*Topolánek: Klaus ODS nerozloží, Sarajevo se nebude opakovat (заголовок)*» (MF Dnes 30.11.2008). Відповідно дериват *sarajevský* функціонує з новим значенням «той, що стосується сараєвського замаху». Крім цього, метонімічні перенесення значення відбуваються за моделлю «дата – подія, яка відбулася», наприклад, *11. září*: «*Nesmí se opakovat další 11. září*» (MF Dnes 10.09.2007), *listopadový* «який відноситься до подій Оксамитової революції в листопаді 1989 року»: «*Česko si připomíná listopadové události*» (LN 17.11.2012).

У процесі метонімізації утворилися нові значення слів *evropský* «що стосується Європейського Союзу», *holandský* «який нагадує голландський аукціон (при якому ціна товару поступово знижується)», *Lisabon* «Лісабонський договір про реформу принципів функціонування ЄС». На прикладі ілюстрацій метонімічної деривації спостерігаємо звуження лексичного значення твірних основ.

У текстах чеських ЗМІ функціонує модель метонімічного перенесення «найменування місця, дії – група людей, яка з ними пов'язана», наприклад, *magistrát* («адміністративна установа міста» – «її представники»), *nomenklatura* («список важливих функцій у державному управлінні, у економічній, культурній, науковій та ін. галузях, схвалений комуністичною партією» – «вище керівництво»). Метонімічного перенесення назви за схемою «особа – група осіб» зазнали лексеми *bolševik*, *komunista*, які вживаються на позначення комуністичної партії, її влади та мають виразну експресивну оцінку.

Прикладами лексикалізованої метонімії є назви політичних, економічних, національних та міжнародних об'єднань: *čtyřka* – «політичне об'єднання чеських партій KDU-ČSL, US, ODA, DEU», *osmička* – «угруповання восьми держав, яке включає сім економічно найрозвиненіших держав світу (Францію, Італію, Японію, Канаду, Німеччину, США, Великобританію) та Росію», *sedmadvacítka* – інша назва Європейського Союзу, членами якого є 27 держав тощо.

При семантичній неологізації змінюється не тільки сфера функціонування та семантична структура, але і конотативне забарвлення лексичних одиниць. Так, лексема *rupík* почала вживатися зі значенням «впливова, високопоставлена особа» і набула експресивної, зневажливої оцінки: «*Mnohému se nelze divit, když se lidi*

dovídají, jaké platy berou nejrůznější „pupíci“» [17, с. 377]. Позитивні або негативні смислові компоненти лексем найвиразніше простежуються залежно від контексту, певної мовленнєвої ситуації. Наприклад, порівняймо вживання слова *okořenit* з новим метафоричним значенням «доповнити чимось нетрадиційним, таким, що привертає увагу, зробити приємним, цікавим, пікантним» у наступних реченнях: «*Na kampaň před volbami do Evropského parlamentu zbývá již jen posledních pár dní, a některé z politických stran se tak rozhodly, že ji trochu okoření*» (LN 01.06.2009) та «*Symbolickým rozléváním vlastní krve před budovou thajské vlády okořenili opoziční demonstranti v thajské metropoli Bangkoku protesty, které trvají již několik dní*» (LN 16.03.2010). У першому контексті наведена лексема є експресивно нейтральною, на відміну від другого контексту реалізації інноваційного значення, у якому слово *okořenit* набуває негативної конотації.

Зібраний фактичний матеріал засвідчує існування багатокomпонентних словотвірних гнізд серед семантичних суспільно-політичних неологізмів у чеській мові. Наведемо лише кілька прикладів: *hejtman, hejtmanování, hejtmansky, hejtmanský, hejtmanství; tunel, tunelace, tunelářka, tunelářství, tuneláž, tunneling, tunelovací, tunelování, tunelovat, natunelovat (si), protunelovat se; masáž, masírovat, masér, masírovaný*. «*Americká kampaň za radar začíná masírovat Čechy. „Bezpečnostní masáž“ začíná. A taková, jaká se kvůli protiraketovému štítu spouští v Praze, tu ještě nebyla. Pomyslným masérem jsou USA, masírovaným evropské státy NATO – zejména Česko s Polskem, kde má být umístěn radar a rakety proti balistickým střelám*» (MF Dnes 23.04.2007).

Як свідчить проаналізований фактичний матеріал, семантична деривація є ефективним способом збагачення суспільно-політичної лексики сучасної чеської мови. Проведений нами аналіз змін у семантичній структурі вказує на те, що загальноновживані лексичні одиниці розширюють свій семантичний обсяг і при цьому часто змінюють сферу функціонування. Дослідження семантичних модифікацій у чеській суспільно-політичній лексиці засвідчує особливу активність процесу метафоризації та метонімізації значення. Однак, як бачимо, утворення нових значень на основі метафори відзначається більшою продуктивністю, ніж на основі метонімічного перенесення. Активними метафоричними моделями творення неосемантизмів є перенесення ознак, властивостей з живої реалії на неживу, з конкретного денотата на об'єкт з більш абстрактним значенням, на основі функціональної подібності між денотатами. Ми помітили, що у сучасних мас-медіа поширеними є такі моделі метонімічного перенесення: місце – подія, дата – подія, місце – група людей, особа – група осіб. Здійснений аналіз виявив, що семантичних трансформацій найчастіше зазнають іменники, рідше – прикметники та дієслова. Перспективу подальшого дослідження визначає необхідність вивчення інших типів семантичних перетворень у сучасній чеській лексиці.

Бібліографічні посилання

1. Зализняк А. А. Семантическая деривация в синхронии и диахронии: проект «Каталога семантических переходов» / А. А. Зализняк // Вопросы языкознания. – № 2. – 2001. – С. 13–25.
2. Зацний Ю. А. Развитие словникового состава современной английской лексики / Ю. А. Зацний. – Запорожье : ЗДУ, 1998. – 431 с.
3. Карпіловська Є. Вторина номінація у сучасній українській мові: тенденції розвитку / Є. Карпіловська // Лінгвістичні студії. – 2010. – Вип. 20. – С. 27–32.
4. Колоїз Ж. В. Семантичні неологізми як результат семантичної деривації / Ж. В. Колоїз // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. – Х., 2005. – № 659. – Вип. 44. – С. 6–11.

5. **Конопацька Я. О.** Семантична неологія в сучасному французькому медіа дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Я. О. Конопацька. – К., 2005. – 20 с.
6. **Самойлова І. А.** Процеси семантичної деривації в лексиці сучасної української літературної мови (на матеріалі неологізмів 70–90-х років ХХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / І. А. Самойлова. – К., 1999. – 165 с.
7. **Стишов О. А.** Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія / О. А. Стишов. – К. : Вид. Центр КНЛУ, 2003. – 388 с.
8. **Тараненко О. О.** Метафора / О. О. Тараненко // Українська мова: Енциклопедія / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. – 3-тє вид. – К. : Українська енциклопедія, 2007. – С. 307–309.
9. **Тараненко О. О.** Метонімія / О. О. Тараненко // Українська мова: Енциклопедія. – 3-тє вид. – К. : Укр. енциклопедія, 2007. – С. 312–314.
10. **Тараненко А. А.** Языковая семантика в ее динамических аспектах: основные семантические процессы / А. А. Тараненко. – К. : Наук. думка, 1989. – 256 с.
11. **Черникова Н. В.** Метафора и метонимия в аспекте современной неологии / Н. В. Черникова // Филологические науки. – 2001. – № 1. – С. 82–90.
12. **Нореcký J.** Analogická nominácia / J. Нореcký // Kultúra slova 21, č. 5. – 1987. – S. 129–137.
13. **Chlupáčová K.** K sémantické neologii v současné ruštině / K. Chlupáčová // Slavica Pragensia 25. – 1982. – S. 253–262.
14. **Martincová O.** Problematika neologismů v současné spisovné češtině / O. Martincová. – Praha : Univerzita Karlova, 1983. – 160 s.
15. **Mravinacová J.** Neosémantizmy vzniklé pod vlivem cizího jazyka / J. Mravinacová // Neologizmy v dnešní češtině / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : ÚJČ AV ČR, 2005. – S. 180–187.
16. **Nová slova v češtině.** Slovník neologismů 1 / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : Academia, 1998. – 356 s.
17. **Nová slova v češtině.** Slovník neologismů 2 / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : Academia, 2004. – 568 s.
18. **Příruční slovník jazyka českého.** – Режим доступу : <http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare>
19. **Rangelova A.** Neosémantizmy a neosémantizační procesy / A. Rangelova // Neologizmy v dnešní češtině / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha : ÚJČ AV ČR, 2005. – S. 159–179.
20. **Rangelova A.** Poznámky k neosémantizmům v dnešní češtině / A. Rangelova // В търсене на смисъла и инварианта : сб. в чест на 80-годишнината на проф. Дина С. Станишева / състав. Янко Бъчваров, М. Вилорова, Й. Трифонова. – София : Из-во св. Климент Охридски, 2008. – S. 326–333.

Надійшла до редколегії 23.02.13